

Finansklagenemnda Skade

Avgjørelse FinKN 2025-488

15.5.2025

Gjensidige Forsikring ASA

Retts hjelp

Tvist med Nav – sammenheng med sikredes yrke eller erverv?

Sikrede krevde retts hjelpdekning etter at hun fikk avslag fra Nav på sitt krav om å få beregnet sin uførepensjon etter reglene for ung ufør. Foretaket avslo dekning bl.a. fordi det mente unntaket for «Tvist som har sammenheng med sikredes yrke eller erverv» kom til anvendelse. Sikrede var uenig og hevdet tvisten i hennes sak ikke hadde sammenheng med yrke eller erverv. Hun viste bl.a. til at tvistetemaet gjaldt alvorlighetsvilkåret av sykdom i folketrygdloven § 12-13 tredje ledd, noe som berodde på en konkret vurdering hvor det i utgangspunktet måtte tas utgangspunkt i den medisinske lidelsen og dens alvorlighetsgrad, og ikke legges vekt på pasientens fungeringsnivå i arbeid og dagligliv. Nemndas flertall kom til at unntaket for yrke eller erverv kom til anvendelse, og viste til at tvisten hadde sammenheng med sikredes yrke ettersom spørsmålet gjaldt hvor stor evne sikrede hadde til å ha et yrke.

Saksfremstilling

Saken gjelder krav om dekning for retts hjelp for tvist med Nav om beregning av uførepensjon.

Sikredes retts hjelpforsikring tegnet 21.11.2022 omfattet «Tvister som er oppstått når forsikringen er i kraft, med mindre tvisten er unntatt i kolonnen til høyre». I høyre kolonne sto det under «Dekkes ikke» «Tvist som har sammenheng med sikredes yrke eller erverv».

Sikrede meldte 17.4.24 krav til foretaket om retts hjelpdekning for tvist med Nav om å få beregnet sin uføretrygd etter reglene for ung ufør. I skademeldingen oppga sikrede at det gjaldt «Tvist om offentlig forvaltningsvedtak», samt at krav ble fremsatt 4.10.22 og bestridt 17.4.24. Under punktet «Beskriv tvisten» sto det:

Jeg har i dag fått avslag i Trygderetten på Ung uførtillaget på min 100% uføretrygd. I den forenklede kjennelsen leser jeg raskt at de ikke har satt seg inn i all dokumentasjon og at kjennelsen er avgjort på svært mangelfullt grunnlag. Jeg må med dette anke til Lagmannsretten og trenger bistand til dette. På selve uføretrygd-klagesaken var advokat ... K. ... engasjert| men med vedtaket om innvilget uføretrygd (03.10.22) kom avslag på ung-tillaget og jeg har selv klaget dette gjennom forvaltningen.

Sikrede sendte foretaket samme dag noen skjermbilder av kjennelsen av 14.3.24 fra Trygderetten. Av kjennelsen fremgikk det at sikrede 21.10.21 hadde fremsatt krav om uføretrygd, at hun fikk 100 % uføretrygd fra 1.11.22, men at hun «ikke har rettigheter som ung ufør». Dette vedtaket ble stadfestet 3.3.23 av Nav Klageinstans, og anke til Trygderetten vedrørende vedtaket om ung ufør førte ikke frem.

Foretaket avslo 24.5.24 sikredes krav om retts hjelp med bl.a. følgende begrunnelse:

Tvisten dekkes ikke av forsikringen din

På grunnlag av opplysningene og dokumentene vi har mottatt så langt, mener vi at tvisten i all hovedsak gjelder avslag fra NAV på å få uføretrygden beregnet etter reglene for unge uføre/størrelse på uføretrygden.

Uføretrygden er en del av inntekten og vil anses som erverv, dette er det unntak om i rettshjelpvilkårene og saken vil følgelig ikke være dekket av rettshjelpforsikringen. Dette er hovedårsaken til at saken ikke dekkes.

Videre fremkommer det av dokumentasjonen at det opprinnelige vedtaket fra NAV er datert 03.10.2022. Innboforsikring hos oss er først tegnet 21.11.2022 og vi anser dermed at tvistegrunnlaget forelå før tegning av forsikring.

I forsikringsvilkårene står det at vi gjør unntak for:

- Tvist som har sammenheng med sikredes yrke eller erverv utenom det som er forsikret under landbruksforsikring, dekkes ikke
- Rettshjelputgifter dersom tvistegrunnlaget forelå ved forsikringens ikrafttreden dekkes ikke

Vi kan derfor ikke erstatte utgifter til hverken juridisk eller sakkyndig bistand.

Vi anbefaler deg søke om rettshjelp i det forsikringsselskapet hvor du hadde innboforsikring før den ble tegnet hos oss.

Sikrede sendte 21.8.24 klage til Finansklagenemnda.

Sikrede krever dekning for utgifter til rettshjelp og anfører at tvisten i hennes ung-ufør sak ikke har sammenheng med yrke eller erverv, og at saken ikke kan sammenlignes med FinKN 2016-405, 2019-945 og 2022-739. Uføretidspunktet ble satt til januar 2015 og fastsatt før hun fylte 26 år (21.10.15), slik at det ikke er tvistetema i saken, idet aldersvilkåret for rett til ung-ufør er oppfylt. Tvistetemaet gjelder alvorlighetsvilkåret av sykdom i folketrygdloven (ftrl.) § 12-13 tredje ledd. Om terskelen for vilkåret fremgår det av HR-2021-2276-A at det må tas en konkret vurdering i den enkelte sak. Det må ses på den medisinske lidelsen og dens alvorlighetsgrad, og i utgangspunktet ikke legges vekt på pasientens fungeringsnivå i arbeid og dagligliv. Pasientens fungeringsnivå vil som selvstendig moment bare få betydning der det er tvil om den medisinske lidelsen i seg selv er alvorlig nok. I tilfellene der personene har flere sykdommer skal bedømmelsen av alvorligheten skje samlet.

Sikrede bestrider at meldefristen er oversittet selv om hun tidligere hadde engasjert en advokat, idet hun pga. lav inntekt hadde mottatt fri rettshjelp, og tvistetemaet fra hun søkte uføretrygd og frem til innvilgelse 4.10.22, var om hun oppfylte vilkårene i ftrl. § 12-5. Det hun søker rettshjelp for nå er avslaget på ung-ufør tillegg iht. ftrl. § 12-13 tredje ledd. Hun kontaktet foretaket samme dag hun mottok kjennelsen fra Trygderetten 17.4.24, dvs. samme dag den offentlige klagebehandlingen fullt ut var utnyttet.

Hun viser ellers til at hun hadde rettshjelpdekning i Codan frem til foretaket tok kontaktet og kansellerte den. Meningen var at hun skulle flytte sine avtaler til foretaket 4.2.22, men da hun 1.2.22 fikk vedtak om avslag på uføretrygd, informerte hun foretaket om at hun måtte beholde innboforsikringen i Codan pga. evt. advokatutgifter videre. Det viste seg imidlertid senere at hun pga. en feil ikke hadde hatt innbo- og rettshjelpsforsikring fra 1.2.22 til 21.11.22.

Forsikringsforetaket avviser ansvar og anfører at kravet faller utenfor rettshjelpsforsikringen.

Tvisten med Nav gjelder spørsmålet om hun har krav på å få beregnet uføretrygd etter de særlige reglene for ung ufør, og det er iht. vilkårene unntak for «Tvist som har sammenheng med sikredes yrke eller erverv». Både Codan og Tryg har unntak i sine vilkår for «Tvist som har sammenheng med eller sitt utspring i sikredes yrke eller erverv». Formuleringen «sammenheng med» krever ikke at det skal være direkte eller umiddelbar sammenheng mellom sikredes yrke og tvisten, jf. FKN 2010-79 og FinKN 2016-31. Det er heller ikke krav om at tvisten kun har sammenheng med sikredes yrke, dersom den også har sammenheng med yrket, jf. FinKN 2016-31. At spørsmålet om uførepensjon har sammenheng med sikredes yrke eller erverv, og faller utenfor dekningen både hos foretaket, Codan og Tryg, følger av FinKN 2016-405, 2019-945 og 2022-739.

Fordi nærværende sak anses identisk med disse sakene, hvor nemnda klart kom til at tvist om uførepensjon ikke var omfattet av rettshjelpforsikringen, så går ikke foretaket nærmere inn på øvrige unntak som at tvistegrunnlaget forelå før tegning, samt at meldefristen kan være oversittet siden det tidligere har vært engasjert advokat i saken.

Finansklagenemnda Skades begrunnelse

Spørsmålet er om foretaket er ansvarlig for utgifter til rettshjelp.

Finansklagenemnda Skades flertall, Trine-Lise Wilhelmsen og Lars Barnholdt, bemerker:

Flertallet mener foretaket må gis medhold.

Foretaket har avslått dekning under henvisning til at:

- 1) tvisten er unntatt fra dekning i vilkårene
- 2) tvistegrunnlaget forelå før tegning av forsikringen i foretaket
- 3) meldefristen er oversittet

Foretaket har imidlertid ikke gått nærmere inn på grunnlag 2 og 3, og flertallet ser derfor først på spørsmålet om tvisten er unntatt fra dekning. Rettshjelpforsikringen har unntak for «Tvist som har sammenheng med sikredes yrke eller erverv».

Formuleringen «har sammenheng med yrke eller erverv» betyr at tvisten må ha en forbindelse til eller linje til sikredes yrke eller erverv, men reiser ikke krav om årsakssammenheng mellom yrke/erverv og tvisten, og heller ikke at det må være direkte eller umiddelbar sammenheng. Det er heller ikke noe krav om at tvisten bare har sammenheng med yrke/erverv hvis den også har slik sammenheng, se for så vidt FinKN 2022-739 som riktignok gjelder en noe snevrere formulering.

Den aktuelle tvisten gjelder krav om uføretrygd for ung ufør. Uføretrygd er en ytelse som kommer istedenfor inntekt. Tvisten har derfor «sammenheng med» yrke i den forstand at den gjelder en ytelse som skal erstatte yrkesinntekt.

Sikrede anfører at tvistetemaet i hennes sak ikke har sammenheng med yrke fordi det ikke gjelder uføretidspunktet, som ble fastsatt før hun fylte 26 år (21.10.15), men alvorlighetsvilkåret i ftrl. § 12-13 tredje ledd. Det fremgår av Høyesteretts dom inntatt i HR-2021-2276-A at det må gjøres en konkret vurdering knyttet til omstendighetene i den enkelte sak med utgangspunkt i den medisinske lidelsen og dens alvorlighetsgrad, uten å ta hensyn til pasientens fungeringsnivå i arbeid og dagligliv.

Ftrl. § 12-13 tredje ledd angir:

For et medlem som har blitt ufør før fylte 26 år på grunn av en alvorlig og varig sykdom, skade eller lyte som er klart dokumentert, er minsteytelsene som nevnt i andre ledd henholdsvis 2,709 og 2,959 ganger grunnbeløpet. Dette gjelder selv om et medlem har vært mer enn 50 prosent yrkesaktiv etter fylte 26 år, dersom det er klart dokumentert at vilkårene i første punktum var oppfylt før 26 år og kravet settes fram før fylte 36 år. Bestemmelsen i første punktum gjelder også når uføretrygd gis på nytt etter at ytelsen er falt bort på grunn av prøving mot inntekt etter § 12-14. Minsteytelsen etter leddet her ytes tidligst fra og med den måneden medlemmet fyller 20 år.

Det følger av bestemmelsen at tvisten dreier seg om sikredes evne til å ha et yrke er mer enn 50 % redusert pga. sikredes helsetilstand. Det er naturlig å si at en slik tvist «har sammenheng» med sikredes yrke selv om vurderingen også gjelder hennes helsetilstand. Det er som nevnt ikke krav om at tvisten bare har sammenheng med sikredes yrke og heller ikke at spørsmål knyttet til yrke fremstår som det vesentlige elementet i vurderingen. Tvisten har sammenheng med sikredes yrke hvis den har betydning for sikredes yrke, og her er det spørsmål om hvor stor evne sikrede har til å ha et yrke. Flertallet mener dette må omfattes av ordlyden, jf. FinKN 2022-739.

Sikrede mener hennes sak skiller seg fra FinKN 2022-739 fordi spørsmålet var om sikrede generelt kunne anses som minst 50 % ufør i ethvert yrke eller erverv, mens tvistetemaet her er alvorlighetsvilkåret av sykdom iht. ftrl. § 12-13 tredje ledd. Flertallet kan ikke se at denne forskjellen har noen betydning; spørsmålet er uansett hvor omfattende den aktuelle ytelsen – som utgjør inntektssubstituttet – skal være.

Nemndas mindretall, Fanny Helle, bemerker:

Mindretallet har kommet til at sikrede må gis medhold i at tvisten ikke rammes av unntaket for tvist som har «sammenheng med sikredes yrke eller erverv».

Mindretallet mener, i motsetning til flertallet, at tvisten som har oppstått mellom sikrede og Nav ikke kan sies å ha en slik sammenheng at den omfattes av vilkårets ordlyd.

Det er et grunnleggende krav i forbrukeravtaler at avtalevilkår skal være klare og forståelige, jf. forbrukeravtaledirektivet (1993/13/EØF) artikkel 5 første setning. Det heter videre at det er den tolkningen som er mest gunstig for forbrukeren som skal gjelde ved tvil om forståelsen av et vilkår, se også avtaleloven § 37 første ledd nr. 3.

Etter mindretallets syn tilsier en naturlig språklig forståelse av unntaket at tvisten må ha en tilknytning til sikredes yrkesutøvelse. Tvisten i denne saken gjelder et krav om uføretrygd, herunder alvorlighetsgrad av sykdom. Mindretallet kan ikke se at tvisten knytter seg til sikredes yrkesutøvelse på annen måte enn at den knytter seg til sikredes mulighet til å være i arbeid. Dette er etter mindretallets syn ikke tilstrekkelig til at tvisten skal rammes av ordlyden i unntaket. Mindretallet mener tvisten må ha en mer direkte sammenheng med sikredes yrke eller erverv for at unntaket skal komme til anvendelse.

Mindretallet har derfor kommet til at tvisten ikke har «sammenheng med sikredes yrke eller erverv».

Ettersom flertallet har kommet til at tvisten ikke er omfattet av rettshjelpdekningen, tar ikke mindretallet nærmere stilling til de to øvrige grunnlag for avslag som er vist til av foretaket.

Avgjørelsen er avgitt under dissens.

Finansklagenemnda Skades konklusjon

Foretaket gis medhold.

Ved behandlingen deltok Trine-Lise Wilhelmsen (leder), Lars Barnholdt (bransjerepresentant) og Fanny Helle (forbrukerrepresentant).